

CEPLJENJA ZA POTNIKE, KI POTUJEJO V TUJINO

Cepljenje proti nalezljivim boleznim je, poleg zaščite z zdravili pred malarijo, najpomembnejši ukrep, s katerim se zavarujemo proti nekaterim okužbam na potovanju. Priporočljivo je, da potniki pred potovanjem v tujino obiščejo ambulanto za potnike vsaj mesec dni pred začetkom potovanja.

V ambulanti za potnike zdravnik svetuje o priporočenih in obveznih cepljenjih glede na:

- starost, zdravstveno stanje potnika, že opravljena cepljenja;
- cilj, način potovanja, vrsto stikov z lokalnim prebivalstvom, trajanje potovanja.

Običajno so priporočljiva cepljenja za potnike proti:

- davici in tetanusu;
- gripi;
- hepatitisu A, B;
- klopnemu meningoencefalitisu in steklini;
- meningokoknim okužbam.

Za potnike, ki potujejo na območje rumene mrzlice, je obvezno cepljenje proti rumeni mrzlici. Za nekatera potovanja je obvezno tudi cepljenje proti meningokoknim okužbam.

CEPLJENJE PROTI HEPATITISU A IN / ALI B

Cepljenje proti hepatitisu A je priporočljivo za potnike, ki potujejo na območja z zmernim ali visokim tveganjem za okužbo. Potrebna sta odmerka cepiva v razmiku 6 do 12 mesecev.

Cepljenje proti hepatitisu B je obvezno za osebe, ki bodo pri delu v (tujini) izpostavljeni okužbi, za potnike, ki bodo dlje časa (nekaj mesecev) na območjih z zmernim ali visokim tveganjem. Potrebni so trije odmerki cepiva po shemi 0,1, 6 mesecev.

Možno je tudi cepljenje s kombiniranim cepivom proti hepatitisu A in B s tremi odmerki po shemi: 0,1,6 mesecev.

CEPLJENJE PROTI MENINGOKOKNIM OKUŽBAM

Je obvezno za romarje, ki potujejo v Meko. Priporočljivo je tudi za potnike, ki potujejo v t.i.subsaharski ali meningitični pas Afrike.

Cepljenje je priporočljivo tudi za potnike, ki potujejo v države z izbruhi meningokoknega meningitisa, nadalje v Afriko v predele, kjer so v zadnjih dveh letih zabeležili izbruhe meningokoknega meningitisa, še zlasti, če se bodo tam zadrževali dlje časa.

CEPLJENJE PROTI DAVICI IN TETANUSU

Odmerek cepljenja se priporoča, če je od zadnjega cepljenja minilo več kot deset let.

CEPLJENJE PROTI GRIPI

Je priporočljivo, če potnik potuje na južno poloblo poleti ali če potuje v obdobju, ko se gripa pojavlja in še ni bil cepljen z ustreznim cepivom.

CEPLJENJE PROTI STEKLINI

Preekspozicijsko cepljenje proti steklini je priporočljivo za potnike, ki potujejo na endemična področja, če bodo zaradi načina potovanja izpostavljeni okužbi (npr. trekking, obiskovanje jam s potencialno okuženimi netopirji, potovanje po mestih z urbano steklino itd.).

CEPLJENJE PROTI RUMENI MRZLICI (RM)

Rumena mrzlica se pojavlja v endemičnem področju Afrike in Južne Amerike. Je nalezljiva bolezen, ki jo prenaša z ugrizom komar *Aedes* oz. *Heamagogus* spp.. Bolezen preprečujemo s cepljenjem, z zaščito z repelenti, mrežami proti komarjem ipd.. Svetovna zdravstvena organizacija ocenjuje, da letno po svetu zbolijo za boleznijo 200 000 ljudi.

Cepivo proti rumeni mrzlici je živo oslabiljeno cepivo. Potniki morajo biti cepljeni najmanj deset dni pred odhodom na endemično območje. Odmerek cepiva varuje pred okužbo deset let. Cepijo se lahko otroci od devetega meseca dalje in odrasli. Cepljenje je kontraindicirano v nosečnosti, za osebe z znano preočutljivostjo na sestavine cepiva, jajčne beljakovine, za osebe z motnjo celične imunosti (npr. HIV pozitivne osebe, osebe z AIDS - om, levkemijo, limfomi, osebe, ki prejemajo imunosupresivna zdravila itd.).

Stranski učinki po cepljenju so redki. Pojavijo se lahko po petih dneh po cepljenju. Cepljena oseba ima povišano telesno temperaturo, glavobol, bruhanje, bolečine v mišicah, zelo redko odpoved ledvic. Raziskovalci v ZDA so leta 2001 proučevali stranske učinke po cepljenju proti rumeni mrzlici pri 166 oseb. Ugotovili so, da je pogostnost stranskih učinkov pri oseb, starejših od 65 let, večja kot pri oseb, starih od 25 do 44 let (1). Ocenili so, da je bila incidenca sistemskih stranskih pojavov po cepljenju 3,5 na 100 000 cepljenih pri oseb, starih od 65 do 75 let in 9,1 na 100 000 pri oseb, starejših od 75 let (1).

V Sloveniji stranske učinke po cepljenju javljajo cepitelji v pisni obliki Centru za nalezljive bolezni na Inštitutu za varovanje zdravja RS. V zadnjih petih letih smo v Sloveniji proti RM letno cepili 1300 do 1500 oseb. Podatke o stranskih učinkih smo zabeležili pri skupno 20 oseb (oziroma pri 2 do 7 oseb letno).

Večina oseb s stranskimi učinki po cepljenju proti RM je navajala kombinacijo mialgije in artralgijske s povišano temperaturo do 38,5 °C. Nekateri so imeli tudi povečane bezgavke, v enem primeru je pri osebi, ki je že pred cepljenjem imela mejne vrednosti trombocitov, nastopila prehodna 14-dnevna trombocitopenija (2,3).

Literatura:

1. Martin M, Weld LH, Tsai TF, Mootrey GT, Chen RT, Niu M et al. Advanced age a risk factor for illness temporally associated with yellow fever vaccination. *Emerg Inf Dis* 2001; 7: 1-9. Dosegljivo na: www.cdc.gov/ncidod/EID/vol7no6.
2. Inštitut za varovanje zdravja RS. Stranski pojavi, pridruženi cepljenju, v Sloveniji v letu 2001 in 2002. Inštitut za varovanje zdravja RS 2003. 1-46.
3. Inštitut za varovanje zdravja RS. Stranski pojavi, pridruženi cepljenju, v Sloveniji v letu 2003 in 2004. Inštitut za varovanje zdravja RS 2005. 1-40.

RAZPREDELNICA 1: PRIPOROČENA IN OBVEZNA CEPLJENJA GLEDE NA POTOVALNE CILJE *

Vir: Epi news, national surveillance of communicable diseases št. 23a/2006

Statens serum institut, Copenhagen

EVROPA

Država	Skupina 1	Skupina 2	Skupina 3	Skupina 4
Albanija	A	A	A	AB
Belorusija, Bosna	A	A	A	AB
Bolgarija	A	A	AB KME	AB KME S
Češka			A KME	AB KME
Črna gora			A KME	AB KME
Hrvaška			A KME	AB KME S
Estonija, Latvija, Litva			A KME	AB KME S
Madžarska, Makedonija			A	ABKME
Moldavija	A	A	AB KME	AB KME S
Poljska			A KME	AB KME S
Romunija, Rusija	A	A	AB KME	AB KME S
Srbija			AB KME	AB KME
Slovaška			A KME	AB KME
Turčija	A	A	A	AB T? S?
Ukrajina	A	A	AB KME	AB KME S?

KARIBI

Države	Skupina 1	Skupina 2	Skupina 3	Skupina 4
Anguilla , Antigua/Barbuda, Aruba, Bahamas, Barbados, Bermuda, Cayman, niz. Antili, Grenada, Guadelope, Jamajka, Martinique, Montserrat,	A	A	A	ABT

Puerto Rico, Sv. Kitt's/ Nevis, Sv. Lucija, Sv. Vincent/Grenadine, Trinidad / Tobago; Turks/Caicos, Deviški otoki				
Dominikanska republika	A	A	AB	ABTS
Haiti	A	A	AB	ABTS
Kuba	A	A	A	ABTS

CENTRALNA IN JUŽNA AMERIKA

Države	Skupina 1	Skupina 2	Skupina 3	Skupina 4
Amazonsko področje: Bolivija, Brazilija, Kolumbija, Ekvador, Peru, Venezuela	AR	AR	ABR	ABRTS
Argentina	A	A	A	ABT
Belize	A	A	AB	ABTS
Bolivija, Brazilija	A	AR	ABR	ABRTS
Ekvador	A	AR	ABR	ABRTS
Costa Rica	A	A	AB	ABTS
Čile	A	A	A	ABT
Ekvador	A	AR	ABR	ABRTS
Galapagos	A	A	A	ABT
El Salvador	A	A	AB	ABTS
Francoska Gvajana	AR	AR	ABR	ABRTS
Gvatemala	A	A	AB	ABTS
Gujana	AR	AR	ABR	ABRTS
Honduras	A	A	AB	ABTS
Mehika	A	A	AB	ABTS
Nikaragva, Paragvaj	A	A	AB	ABTS
Peru	A	AR	ABR	ABRTS
Peru: Amazonsko področje, Tumbes, Piura, Lambayeque, Luciano Castillo	AR	AR	ABR	ABRTS
Surinam	AR	AR	ABR	ABRS
Urugvaj	A	A	A	ABT
Venezuela	AR	AR	ABR	ABTRS
Venezuela- Amazonsko področje, Bolivar, Delta Amacuro, Margarita I.	A	A	A	ABT

OCEANIJA

Država	Skupina 1	Skupina 2	Skupina 3	Skupina 4
Caroline (ZDA), Božični otoki (AU), Kokosovi otoki, Cookovi otoki, Fidži, Francoska polinezija, Guam, Kiribati, Mikronezijska federacija, Nauru, Nova Kaledonija, Niue, otoki Severne Mariane, Papova Nova Gvineja , Pitcairn, Samoa, Salomonovi otoki, otoki Tokelau, Tonga, Tuvalu, Vanuatu, otoki Wake (ZDA), otoki Wallis/ Futuna (Fr.)	A	A	AB	ABT

AFRIKA

Država	Skupina 1	Skupina 2	Skupina 3	Skupina 4
Alžirija	A	A	AB	ABTS
Angola	AR	AR	ABR	ABRTS
Benin, Burkina Faso	AR	ARM	ABRM	ABRTMS
Botswana	A	A	AB	ABTS
Burundi	AR	AR	ABR	ABRTS
Cap Verde republika	A	A	AB	ABT
Centralno afriška republika	AR	ARM	ABRM	ABRTMS
Čad	AR	ARM	ABRTM	ABRTMS
Chagos otoki	A	A	AB	ABT
Djibouti, Egipt	A	A	AB	ABTS
Ekvatorialna Gvineja	AR	AR	ABR	ABRTS
Eritreja	A	AM	ABM	ABMTS
Etiopija	AR	ARM	ABRM	ABRTMS
Adis Abeba	AR	ARM	ABRM	ABRTMS
Gabon	AR	AR	ABR	ABRTS
Gambija, Gana	AR	ARM	ABRM	ABRTMS
Gvineja, Gvineja-Bissau	AR	AR	ABR	ABRTS
Južnoafriška republika	A	A	AB	ABTS
Kamerun	AR	ARM	ABRM	ABRTMS
Kenija	AR	ARM	ABRM	ABRTMS
Nairobi	AR	AR	ABR	ABRTS
Komoro otoki	A	A	AB	ABTS
Kongo	AR	AR	ABR	ABRTS
Lesotho	A	A	AB	ABTS
Liberija	AR	AR	ABR	ABRTS
Libija,	A	A	AB	ABT
Madagaskar, Malawi	A	A	AB	ABTS
Mali	AR	ARM	ABRM	ABRTMS
Mavretanija	A	AR	ABR	ABRTS
Mauricijus	A	A	AB	ABT
Mayotte, Maroko, Mozambik, Namibija	A	A	AB	ABTS
Niger, Nigerija	AR	ARM	ABRM	ABRTMS
Reunion	A	A	AB	ABTS
Ruanda	AR	AR	ABR	ABRTS
Sao Tome/ Principe	AR	AR	ABR	ABRTS
Senegal	AR	ARM	ABRM	ABRTMS
Sejšeli	A	A	AB	ABT
Sierra Leone, Somalija	AR	AR	ABR	ABRTS
Slonokoščena obala	AR	ARM	ABRM	ABRTMS
Sudan	AR	ARM	ABRM	ABRTMS
Swaziland	A	A	AB	ABTS
Tanzanija	AR	AR	ABR	ABRTS
Togo	AR	ARM	ABRM	ABRTMS
Tunizija	A	A	AB	ABTS
Uganda	AR	ARM	ABRM	ABRTMS
Zambija	A	A	AB	ABTS
Zimbabve, Harare, Bulawayo	A	A	AB	ABTS
Zaire	AR	AR	ABR	ABRTS

AZIJA

Država	Skupina 1	Skupina 2	Skupina 3	Skupina 4
Afganistan	A	AT	ABT	ABTS
Armenija, Azerbajdžan	A	A	AB	ABTS
Bahrain	A	A	AB	ABT
Bangladeš, Butan	A	AT	ABTS	ABTS
Brunei	A	A	AB	ABT
Filipini	A	A	ABM	ABMTS

Georgija	A	A	AB	ABTS
Hong Kong, Macau	A	A	AB	ABT
Indija	A	AT	ABTS	ABTSM
Assam	A	AT	ABTS	ABTS
Indonezija	A	A	AB	ABT
Iran	A	A	AB	ABTS
Irak	A	AT	ABT	ABTS
Izrael	A	A	AB	ABTS
Japonska				B
Jordanija	A	A	AB	ABTS
Južna Koreja	A	A	AB	AB
Kambodža, Kitajska , Hainan, Yunnan	A	A	ABS	ABTS
Kazahstan	A	A	AB	ABTS
Kirgizija	A	A	AB	ABTS
Kuwait	A	A	AB	ABT
Laos, Libanon	A	A	AB	ABTS
Malezija	A	A	AB	ABT
Maldivi	A	A	AB	ABT
Mongolija	A	A	AB	ABTMS
Myanmar	A	A	ABS	ABTS
Nepal	A	A	ABTS	ABTSM
Oman	A	A	AB	ABT
Pakistan	A	A	ABTS	ABTS
Qatar	A	A	AB	ABT
Saudska Arabija	A	A	AB	ABT
Meka (Hajj)	AM	AM	ABM	ABMT
Severna Koreja	A	A	AB	ABTS
Singapur	A	A	AB	ABT
Sirija	A	A	AB	ABTS
Sri Lanka	A	AT	ABTS	ABTS
Tajvan	A	A	AB	ABT
Tadžikistan	A	A	AB	ABTS
Tajska	A	A	ABS	ABTS
Turkmenistan	A	A	AB	ABTS
Vzhodni Timor	A	A	AB	ABTS
Združeni arabski emirati, Uzbekistan	A	A	AB	ABTS
Vietnam	A	A	AB	ABTS
Yemen	A	A	AB	ABTS

Legenda: *

A=cepljenje proti hepatitisu A

B=cepljenje proti hepatitisu B

KME=cepljenje proti klopnemu meningoencefalitisu

M= cepljenje proti meningokoknim okužbam

R=cepljenje proti rumeni mrzlici

S= cepljenje proti steklini

T= cepljenje proti tifusu

Podatkov o priporočenem cepljenju proti tuberkulozi in japonskem encefalitisu ni v tabeli.

Skupine:

1=obisk mesta za nekaj dni (poslovni sestanek , konferenca)

2= turistično potovanje v trajanju dvs do štiri tedne

3=individualno potovanje v trajanju nekaj mesecev («popotniki z nahrbtniki«)

4= individualno potovanje v trajanju več šest mesecev ali dlje.

Poročilo pripravili: Eva Grilc, dr. med. in Marta Grgič-Vitek, dr.med.

PRIJAVLJENE NALEZLJIVE BOLEZNI V JUNIJU 2006

V juniju 2006 je bilo v Sloveniji prijavljenih 4869 primerov nalezljivih bolezni oziroma 19% več kot v maju 2006 in za 41% več primerov kot v juniju lani. Stopnja obolevnosti je znašala 243,8 na 100.000 prebivalcev, najvišja pa je bila v goriški regiji. V število prijavljenih primerov niso zajete spolno prenosljive bolezni (razen hepatitisov), AIDS in tuberkuloza.

Za posledicami nalezljive bolezni je v juniju 2006 umrlo 8 ljudi. V šestih primerih je bila vzrok smrti sepsa, v dveh pa pljučnica, v prvem primeru neopredeljena, v drugem pa pljučnica, povzročena z bakterijo *Klebsiella oxytoca*. Starost umrlih se je gibala med 29 in 82 leti.

V opazovanem mesecu je bilo prijavljenih pet izbruhov nalezljivih bolezni.

Iz **Zavoda za zdravstveno varstvo Maribor** so poročali o dveh primerih izbruha nalezljive bolezni. Prvi se je pojavil med učenci OŠ. Obolelo je 21 otrok od 554 izpostavljenih. Izbruh je povzročila *Listeria monocytogenes*. Drugi izbruh se je pojavil med skupino gostov, ki so praznovali birmo na kmečkem turizmu. Med 51 izpostavljenimi jih je zbolelo 17. Povzročitelj ni bil dokazan.

Na področju **Zavoda za zdravstveno varstvo Kranj** so zabeležili en primer izbruha nalezljive bolezni. Zboleli so otroci 3. razreda OŠ, ki so bili v šoli v naravi. Od 26 izpostavljenih je zbolelo 11 otrok, od tega sta bila dva tudi hospitalizirana. Povzročitelj izbruha je bila *Salmonella* Enteritidis.

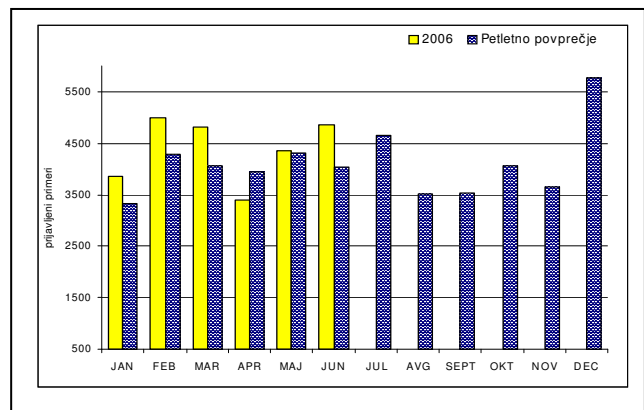
Iz **Zavoda za zdravstveno varstvo Novo mesto** poročajo o izbruhu med gosti hotela. Zbolelo je 25 oseb od 250 izpostavljenih, 3 osebe so bile hospitalizirane. Povzročitelj izbruha še ni znan.

Tudi **Zavod za zdravstveno varstvo Celje** je poročal o izbruhu. Ta se je pojavil med udeleženci izleta v Beograd. Med 36 udeleženci jih je zbolelo 31, od katerih jih je bilo 13 hospitaliziranih. Povzročitelj izbruha je bila *Salmonella* Enteritidis.

Preglednica 1: PRIJAVLJENE NALEZLJIVE BOLEZNI PO REGIJAH OD 1. 6. DO 31.6.2006

Slika 1 : PRIJAVLJENE NALEZLJIVE BOLEZNI IN PETLETNO POVPREČJE, PO MESECIH

REGIJA	ŠT. PRIMEROV	Mb/100 000
CELJE	600	200,5
NOVA GORICA	446	435
KOPER	487	348,3
KRANJ	362	182,6
LJUBLJANA	1478	244
MARIBOR	575	180,1
M. SOBOTA	256	208,3
NOVO MESTO	531	391,6
RAVNE	134	181,5
SKUPAJ	4869	243,8

PREGLEDNICA 2: PRIJAVLJENE NALEZLJIVE BOLEZNI V JUNIJU 2006, PO REGIJAH

	CE	GO	KP	KR	LJ	MB	MS	NM	RAVNE	SKUPAJ
A02 Infekcije zaradi salmonel	55	4	39	12	68	69	13	16	6	282
A03 Šigeloza (griža)	0	0	0	1	1	0	0	0	0	2
A04 Bakterijske črevesne infekcije	21	18	14	16	50	34	6	9	4	172
A05 Zastrupitve z bakterijami, prenesene s hrano	3	1	1	1	2	0	4	0	0	12
A07 Protozojske črevesne bolezni	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1
A08 Virusne in druge opredeljene črevesne infekcije	28	77	21	10	49	13	4	4	2	208
A09 Driska in gastroenteritis (infekcija)	73	62	51	73	185	76	48	111	0	679
A27 Leptospiroza	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1
A37 Oslovski kašelj	20	1	0	0	5	0	0	0	0	26
A38 Škrlatinka	10	11	20	21	76	48	12	23	0	221
A40 Streptokokna sepsa	0	0	1	0	1	2	1	1	0	6
A41 Druge sepse	3	1	4	2	7	6	7	1	1	32
A46 Erizipel (šen)	12	31	7	16	47	10	17	15	0	155
A48 Druge bakt. bolezni, ki niso uvrščene drugje	2	1	0	0	0	0	0	0	0	3
A49 Bakterijske infekcije na neopredeljenih mestih	1	0	0	0	0	0	1	0	0	2
A69 Infekcije, ki jih povzročajo spirohete	108	88	44	46	195	36	32	64	1	614
A84 Virusni encefalitis, ki ga prenaša klopi - KME	4	1	5	7	18	3	4	0	1	43
A86 Neopredeljeni virusni encefalitis	0	0	0	0	1	4	1	0	0	6
A87 Virusni meningitis	0	0	0	0	2	1	1	0	0	4
B01 Norice	53	52	30	85	326	95	72	191	96	1000
B02 Zoster (herpes zoster)	33	30	27	11	61	21	7	14	3	207
B15 Akutni hepatitis A	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
B16 Akutni hepatitis B	1	0	0	1	0	0	0	0	0	2
B17 Druge vrste akutni virusni hepatitis	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1
B18 Kronični virusni hepatitis	0	1	2	3	5	2	0	9	0	22
B26 Mumps	0	0	0	0	1	0	1	0	0	2
B27 Infekcijska mononukleoza	2	3	5	2	26	3	0	0	0	41
B33 Druge virusne bolezni, ki niso uvrščene drugje	5	0	0	0	0	0	0	0	0	5
B35 Mikrosporoza	30	20	15	30	39	2	3	11	5	155
B37 Kandidioza	1	0	3	0	0	0	0	0	0	4
B49 Neopredeljena mikoza	12	1	0	0	0	0	0	0	12	25
B58 Toksoplazmoza	1	0	0	0	0	1	0	0	0	2
B67 Ehinokokoza	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
B79 Trihurioza	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1
B80 Enterobioza	5	4	5	2	3	3	2	1	0	25
B86 Skabies	0	2	2	2	4	3	1	2	1	17
B97 Virusni povzr. kot vzrok bolezni, uvršč. drugje	0	0	0	0	5	0	0	0	0	5
G00 Bakterijski meningitis, ki ni uvrščen drugje	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1
G03 Meningitis zaradi drugih in neopred. vzrokov	0	0	0	0	2	0	0	0	0	2
G04 Encefalitis, mielitis in encefalomielitis	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1
J01 Akutni sinuzitis	0	0	0	0	0	0	3	0	0	3
J02 Akutni faringitis	7	6	10	20	28	6	10	16	0	103
J03 Akutni tonzilitis	85	25	163	0	197	118	2	35	1	626
J06 Akutne infekcije zgornjih dihal (več neopr.mest)	0	0	0	0	0	0	3	0	0	3
J13 Pljučnica, ki jo povzroča Strept. pneumoniae	0	0	1	1	0	0	0	1	0	3
J14 Pljučnica, ki jo povzroča Hemophilus influenzae	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
J15 Bakterijska pljučnica, ki ni uvrščena drugje	0	4	1	0	3	4	0	0	0	12
J18 Pljučnica, povzročitelj ni opredeljen	21	1	14	0	64	14	0	5	0	119
J20 Akutni bronhitis	0	0	0	0	1	0	0	0	1	2
J21 Akutni bronhiolitis	2	0	0	0	0	0	0	0	0	2
J40 Bronhitis, ki ni opredeljen kot akutni ali kroni	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1
Z22 Nosilec infekcijske bolezni	1	0	1	0	3	0	0	0	0	5
SKUPAJ	600	446	487	362	1478	575	256	531	134	4869